

ТАВСИРИ АБРИВЕАТУРАҲОИ АНГЛИСӢ

3D = three-dimensional – сеченака, графикаи (тасвири) сеченака, моделҳои сеченака, моделҳои ҳаҷмӣ;

3G = 3G systems (third generation) – насли сеюми низоми иртиботи бесим;

4G = 4G systems (fourth generation) – насли чоруми низоми иртиботи бесим;

ADSL (Asymmetrical Digital Subscriber Line, Asymmetrical DSL) - хатти рақамии асимметрии (нобаробар) муштарӣ, DSL-и асимметрӣ;

AMPS (Advanced Mobile Phone Service) – стандарти аналогии иртиботи телефони мобилӣ дар диапазони зудии аз 825 то 890 МГц, ки дар аввал барои Америкаи Шимолӣ таҳия шуда буд ва баъдан дар дигар мамлакатҳо паҳн гардид;

ASCII (American Standard Code for Information Interchange) – стандарти Америкоии рамзи мубодилаи иттилоот, стандарти ASCII;

ATM (Asynchronous Transfer Mode) - технологияи иртиботии асинхронӣ;

B2A = B-to-A (business-to-administration) - категорияи тиҷорати электронии намуди “таъминкунанда-маъмурият”;

B2B = B-to-B (business-to-business) - категорияи тиҷорати электронӣ аз рӯйи сохтори алоқамандии байни ширкатҳо тавассути усули “таъминкунанда-таъминкунанда”;

B2C (business-to-consumer) - савдои чаканаи электронӣ ё мағозаи электронӣ мебошад. Тиҷорати электронӣ аз рӯйи сохтори “таъминкунанда-истеъмолкунанда”;

C2A (consumer-to-administration) - сохтори тиҷорати электронӣ аз рӯйи қонуниятҳои намуди “истеъмолкунанда – маъмурият”;

C2C (consumer-to-consumer) – сохтори тиҷорати электронӣ аз рӯйи қонуниятҳои намуди “истеъмолкунанда – истеъмолкунанда”;

CDMA (Code Division Multiple Access) – дастрасии бисёрҷабҳа бо ҷудокунии рамзӣ. Технологияи иртиботии радиомавҷӣ мебошад, ки дар он хати иртибот тасмаи умумии зудихоро дар тақдирҳои рамзӣ дар бар мегирад;

- COM** (communication port) – бандари пайдарпай, бандари COM;
- CSD** (Circuit Switched Data) – технологияи иртиботи иттилоот мебошад, ки барои телефонҳои ҳамроҳи навъи GSM таҳия шудаанд;
- CSMA/CD** (Carrier Sense Multiple Access with Collision Detection) – ҷамъи дастрасиҳо бо назораткунандаи ҷузъиёт ва воқиъҳои дарёфти хатогиҳо;
- DES** (Data Encryption Standard – стандарти рамзгузори додаҳо, стандарти [рамзгузор] DES;
- DSL** (Digital Subscriber Line) – хати рақамии муштарӣ;
- DSS** (Digital Signature Standard – стандарти имзои рақамӣ, стандарти DSS;
- EDGE** (Enhanced Data rates for GSM Evolution) - технология ва низоми иртиботи бесими EDGE, технологияи EDGE;
- EDI** (Electronic Data Interchange) – мубодилаи электронии [байникомпютерӣ] додаҳо;
- FDM** (Frequency Division Multiplexing) - технологияи зичкунии ҳисаҷағӣ хатти алоқа;
- GPRS** (General Packet Radio Service) – бастаи радиомавҷҳои таъиноти умумӣ, протоколи GPRS;
- GPS** (Global Positioning System) - низоми саросарии мавқеъгири (мақонмуайянкунӣ) аз шабакаи радиоҳои маснуъи заминӣ иборат аст, ки дар рӯи бефосила ба Замин мавҷи (иттилоотӣ) электромагнитӣ ирсол менамояд;
- GSM** (Global System for Mobile Communications) – низоми иртиботии саросарӣ бо объектҳои ҳаракаткунанда, стандарти (технология, низом) GSM;
- GTDI** (General-purpose Trade Data Interchange) – мубодилаи додаҳои таъиноти умумӣ дар тичорати электронӣ;
- HSDPA** (High-Speed Downlink Packet Access) – бастаи баландсуръати иртиботи додаҳо аз истоғи пойгоҳӣ ба телефони ҳамроҳ. HSDPA стандарти иртиботи мобилӣ мебошад, ки дар асоси он гузариш ба насли чоруми 4G технологияи иртиботи мобилӣ замина гузоштааст. Технологияи HSDPA;

HSPA+ (High-Speed Packet Access Plus) – стандарти иртиботи мобилии 3G мебошад, ки суръати иртиботи байни муштариёро вусъат мебахшад. Технологияи HSPA+;

HSUPA (High-Speed Uplink Packet Access) – стандарти иртиботи мобилӣ мебошад, ки суръати иртиботи иттилоотро аз афзори корбар то истгоҳи пойгоҳӣ метезонад;

HTML (Hypertext Mark-up Language) – забони нишонагузории абарматнҳо, забони HTML;

IAB (Internet Architecture Board) - шӯрои архитектураи Интернет, кумитаи IAB;

IETF (Internet Engineering Task Force) – гурӯҳи мақсадноки дастгирии муҳандисии Интернет, кумита оид ба масъалаҳои интернет, кумитаи IETF;

IMT-2000 (Impulse-modulated telemetering) – низоми масофавии табдилдиҳии импульсӣ. Он стандарти саросарӣ барои насли шабакаҳои 3G мебошад, ки роҳи навгонихоро дар пешниҳодкунии замимаҳо ва хизматрасониҳо оғоз намудааст;

IMT-Advanced – заминаи саросарӣ мебошад, ки дар асоси он дигар наслҳои минбаъдаи иртиботи иттилоотии бесим сохта мешаванд, ки онҳо аз технологияи IMT-2000 афзалияти зиёд доранд;

IP (internet protocol) – протоколи байнишабакавӣ (иртиботи додаҳо), протоколи IP;

IPP (Internet Presence Provider) - таъминкунандаи Интернет мебошад, ки иштироки муштариёро дар шабака таъмин менамояд;

ISO (The International Organization for Standardization (International Standards Organization) - ташкилоти байналмилалӣ стандарткунонӣ;

ISOC (Internet Society) – ташкилоти Интернет, кумитаи ISOC. Кумитаи ҷамъиятии байналмилалӣ ғайритиҷоратӣ, яке аз органҳои идории Интернет. Соли 1992 таъсис дода шудааст ва ба масъалаҳои назорати коркарди протоколҳо ва стандартҳои шабакавӣ машғул мебошад. Ба ҳайати он зиёда аз 200 ташкилотҳои шомиланд, аз он ҷумлаи IETF ва IAB;

ISP (Internet Service Provider) – пешниҳодкунандаи (провайдер) хизматрасониҳои Интернет;

ITU (International Telecommunication Union) – иттифоқи байналмилалии шабакаҳои барқӣ. Ташкилоти байналмилалие мебошад, ки он тавсияҳоро дар соҳаи телекоммуникатсия ва радио ба низом дароварда танзими баҳрабардории радиомавҷҳои байналмилалиро баррасӣ мекунад;

LAN (Local Area Network) – шабакаи ҳисоббарории маҳаллӣ, шабакаи LAN;

LMDS (Local Multipoint Distribution System) – хадамоти маҳаллии тақсимои нуқтаҳо – ин стандарти шабакаҳои сотии интиқоли бесими иттилоот барои хизматрасонии муштарӣ бақайдгирифташуда мебошад, хадамоти LMDS;

LPT (Line printer & LPT port) – ҳатти чопгар ё бандари чопгар. Ишораи бандари параллели компютер мебошад, ки бо васлкунаки 25 симаи дуқаттаи DB-25 мучаҳаз гардидааст. Ин афзор дар компютерҳо аз аввал барои пайвастунии чопгарҳо ва сканерҳо баҳрабардорӣ мешуд. Дар компютерҳои аввала якчанд бандарҳои ин намуд мавҷуд буданд ва мувофиқан аз LPT1 то LPT3 номгузори шудабуданд;

LTE (Long-Term Evolution) – шабакаи (протокол, стандарт) иртиботи сотии насли чорум. Шабакаи LTE. Стандарти мукамалкардашудаи технологияи мобилии иртиботи иттилоотии CDMA ва UMTS мебошад;

MAN (Metropolitan Area Networks) – шабакаи [ҳисоббарории] миқёси шаҳрӣ, шабакаи MAN;

MIME (Multipurpose Internet Mail Extensions) – стандарти вусъатбахшии бисёрмақсадаи почтаи электронӣ, стандарти MIME;

MMDS (Multichannel Multipoint Distribution Service) - хадамоти бисёрхаттаи тақсимои нуқтаҳои низомҳои шабакаҳои бесим дар диапазони зудии 2,5-2,7 ГГц амалкунанда;

NFC (Near Field Communication) – технологияи беноқили иртиботи иттилотии баландсуръат дар масофаи хеле кӯтоҳи то 3-5 см.;

NIC (Network Information Centre) - маркази иттилоотии шабакавӣ;

NMT (Nordic Mobile Telephone) – стандарт дар асоси низомҳои иртиботи аналогии сотии радиомавҷҳо. Коркарди муштаракӣ мутахассисони давлатҳои Дания, Финландия, Норвегия ва Шведсия мебошад, ки

барои ташкили низомҳои худкори пешбурди иртиботи радиотелефонҳои чамбиятии давлатҳои Скандинавия мебошад;

PKI (Public Key Infrastructure) – инфрасохтори калидҳои кушода;

RFID (Radio Frequency Identification) – муайянкунӣ аз рӯи зудии радиомавҷ, усули худкори муайянкунии объектҳо мебошад, ки дар он тавассути радиомавҷҳо иттилоот барои навиштан ва хондан дар нишонаҳои RFID ё барандаҳои новобаста ҷойгир карда мешавад, технологияи RFID;

RSA (Rivest, Shamir & Adleman algorithm) – алгоритми рамзгузорӣ бо усули Ривест, Шамир ва Адлеман, алгоритми RSA, алгоритми рамзгузори асимметрии тавассути интихоби тавакалии (тасодуфии) ду ададҳои содда;

SET (Secure Electronic Transactions) – протоколи транзаксияи беҳавфи электронӣ, протоколи SET;

SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) - протоколи оддии иртиботи почтаи электронӣ, протоколи SMTP;

SQL (Structured Query Language) – забони сохтории дархостҳо, забони SQL;

SSL (Secure Socket Layer (Level))– протоколи васлкунии беҳавф, протоколи SSL;

TACS (Total Access Communications System) – низоми аналогии иртиботи иттилооти сотии дастрасии оммавии насли аввал мебошад;

TCP (Transmission Control Protocol) – протоколи идоракунии иртибот, протоколи TCP;

UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) – низоми универсалии алоқаи мобилӣ мебошад. Шабакаи иртиботии UMTS аз тарафи Пажӯҳишгоҳи Аврупоии стандартҳои Аврупои (ETSI) барои тадбиқи технологияи 3G дар аврупо таъсис дода шудааст;

UNECE (Economic Commission for Europe) – комиссияи иқтисодии Миллалӣ муттаҳид барои мамлакатҳои Аврупо;

URL (Uniform Resource Locator) - тарзи стандартии ҷоймуайянкунӣ барои додаҳои [захираҳо] дар шабакаи саросарии компютери Интернет, суроғай URL;

USB (Universal Serial Bus) – бандари пайдарпайи универсалӣ, шина ё бандари USB;

VoIP (Voice over IP) – номи умдаи протоколҳои иртиботӣ, технология ва усулҳои ташкили иртиботи иттилооти овозӣ тавассути шабакаҳо бо протоколи IP;

WAN (Wide Area Network) – шабакаи [ҳисоббарори] саросарӣ, шабакаи минтақавӣ;

Wi-Fi (Wireless Fidelity) – “садоқати бесим”, стандарти Wi-Fi иртиботи бесим;

WiMAX (Worldwide Interoperability for Microwave Access) – мутобиқати умумичаҳонии дастрасии бесими паҳанхат, протоколи WiMAX. Технологияи телекоммуникатсионии ташкил намудани иртиботи бесим дар масофаҳои дур барои доираи васеи афзорҳо. Ишораи WiMAX ҳамчун ҳаммаъноии стандарти IEEE 802.16 истифода мешавад;

WWW (World-Wide Web) – торнигор, торанкабуди ҷаҳонӣ;

X25 – ин усули интиқоли суроғаҳо аз як формат ба дигар формат имконият медиҳад, ки протоколҳои мухталиф байниҳам алоқамандӣ намоянд. Масалан, барои интиқоли бастаи иттилоотӣ бо X.25 зарурати суроғай табдилдиҳанда ба суроғай X.25 зарур аст.

xDSL (*Digital Subscriber Line*) – *хатти рақамии муштарӣ*;

XML (Extensible Markup Language) – забони мутобиқшавандаи нишонагузорӣ [абарматн]; забони XML;

PCP (Private Content Publisher) - ношири маводҳои хусусӣ, иштирокчии мубодилаи байнишайақавӣ мебошад, ки вазифаи он аз омодакунӣ ва ҷойгиркунии маводҳо дар Интернет иборат мебошад.